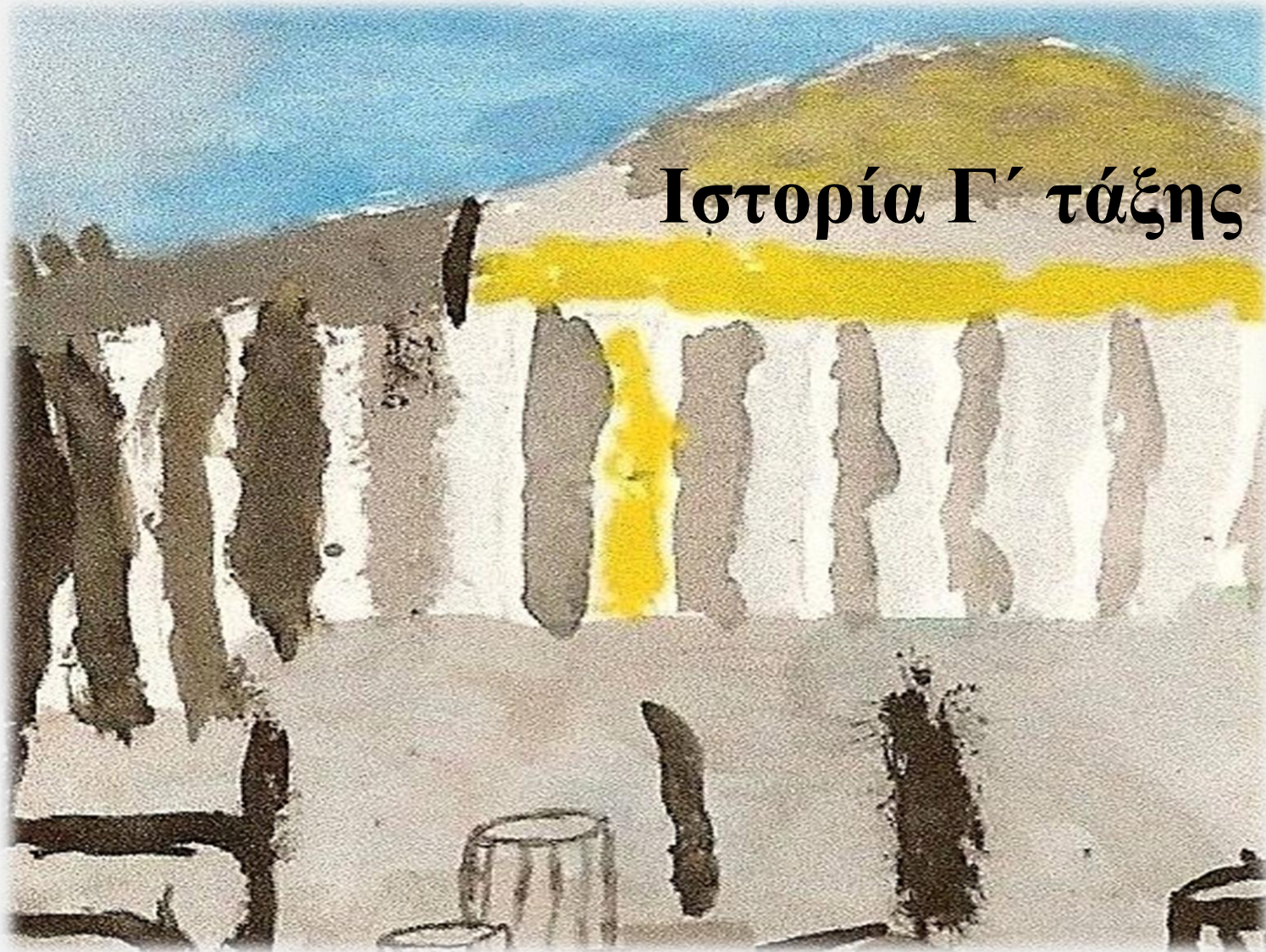

Ας μελετήσουμε

Ιστορία Γ΄ τάξης

Ιωάννης Ε. Βρεττός
Επιμέλεια: Ερμιόνη Δελή

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

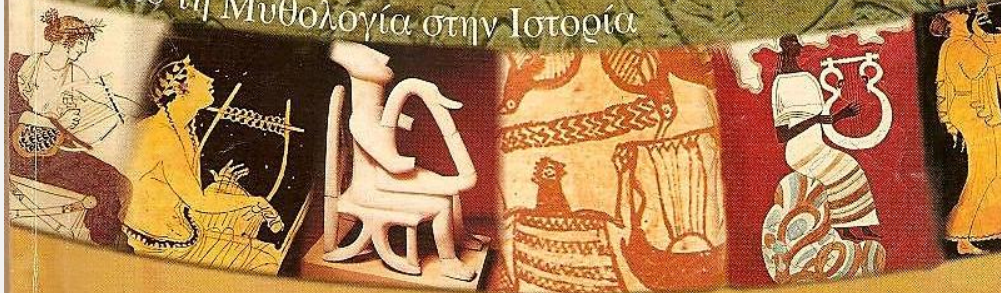
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Στρατής Μαϊστρέλης Ελένη Καρύβη Μαρίνα Μιχαήλ

Ιστορία

Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Από τη Μυθολογία στην Ιστορία

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑ

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΝΙΑΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

<http://www.pi-schools.gr/programs/depps/>

1. Σκοπός της διδασκαλίας του μαθήματος

Γενικός σκοπός διδασκαλίας της Ιστορίας είναι η ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης και της ιστορικής συνείδησης. Η ανάπτυξη ιστορικής σκέψης αφορά την κατανόηση των ιστορικών γεγονότων μέσα από την εξέταση αιτίων και αποτελεσμάτων, ενώ η καλλιέργεια ιστορικής συνείδησης αφορά την κατανόηση της συμπεριφοράς των ανθρώπων σε συγκεκριμένες καταστάσεις και τη διαμόρφωση αξιών και στάσεων που οδηγούν στην εκδήλωση υπεύθυνης συμπεριφοράς στο παρόν και το μέλλον. Έτσι, με τη διδασκαλία της Ιστορίας ο μαθητής μπορεί να αποκτήσει όχι μόνο την επίγνωση ότι ο σύγχρονος κόσμος αποτελεί συνέχεια του παρελθόντος, αλλά και την αντίληψη ότι ο σύγχρονος ιστορικός ορίζοντας συνδέεται άμεσα με τη ζωή του. Ο σκοπός της ιστορικής σκέψης και της ιστορικής συνείδησης συνδέεται έτσι με τον γενικότερο σκοπό της εκπαίδευσης που αναφέρεται στην προετοιμασία υπεύθυνων πολιτών.

2. Άξονες, Γενικοί σκοποί, Θεμελιώδεις έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης

ΤΑΞΗ Γ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Άξονες γνωστικού περιεχομένου

Μυθολογία

Γενικοί σκοποί (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες)

1. Να αναπτύξουν ενδιαφέρον για την ελληνική μυθολογία και τις επιβιώσεις της στη γλώσσα, τη λογοτεχνία, την τέχνη.
2. Να έλθουν σε επαφή με την πολιτισμική τους κληρονομιά.

Ενδεικτικές Θεμελιώδεις έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης

Χώρος, Χρόνος, Μυθολογία, παραμύθι, μύθος, ήρωας, άθλος, εκστρατεία, δωδεκάθεο, φαντασία, πραγματικότητα.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

<http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/>

1. Ειδικοί στόχοι (ενδεικτικά)

Στις τέσσερις ανώτερες τάξεις του δημοτικού σχολείου η Ιστορία διδάσκεται ως χωριστό μάθημα. Με τη διδασκαλία της επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να έλθουν σε επαφή με τους σημαντικότερους ελληνικούς μύθους και ειδικότερα με αυτούς που έχουν παγκόσμια απήχηση.
- Να κατανοήσουν βασικές ιστορικές έννοιες ευρύτερης και μερικότερης αναφοράς, να τις συσχετίζουν και να καταλήγουν σε δυνητικές γενικεύσεις.
- Να γνωρίσουν σημαντικά γεγονότα και εξελίξεις της ελληνικής Ιστορίας από την αρχαιότητα ως σήμερα, καθώς και στοιχεία της Ιστορίας των άλλων πολιτισμών και λαών και να τα συσχετίζουν.
- Να βιώσουν την αλλαγή που συντελείται στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων σε διάστημα μακρών χρονικών περιόδων.
- Να αναπτύξουν την ικανότητα της κατανόησης του χρόνου και της χρήσης των σχετικών όρων.
- Να εξοικειωθούν με την ορολογία της ιστορικής επιστήμης και να αποκτήσουν το αναγκαίο λεξιλόγιο.

ΤΑΞΗ Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Θεματικές ενότητες

Α' Μέρος: Μυθολογία

Οι Άθλοι του Ηρακλή

Ο Ηρακλής και το λιοντάρι της Νεμέας

Η Λερναία Ύδρα, ένα τέρας με εννιά κεφάλια

Το ελάφι της Άρτεμης και ο κάπρος του Ερύμανθου

Ο Ηρακλής καθαρίζει τους στάβλους του Αυγεία

Οι Στυμφαλίδες όρνιθες

Η ζώνη της Ιππολύτης

Τα βόδια του Γηρυόνη

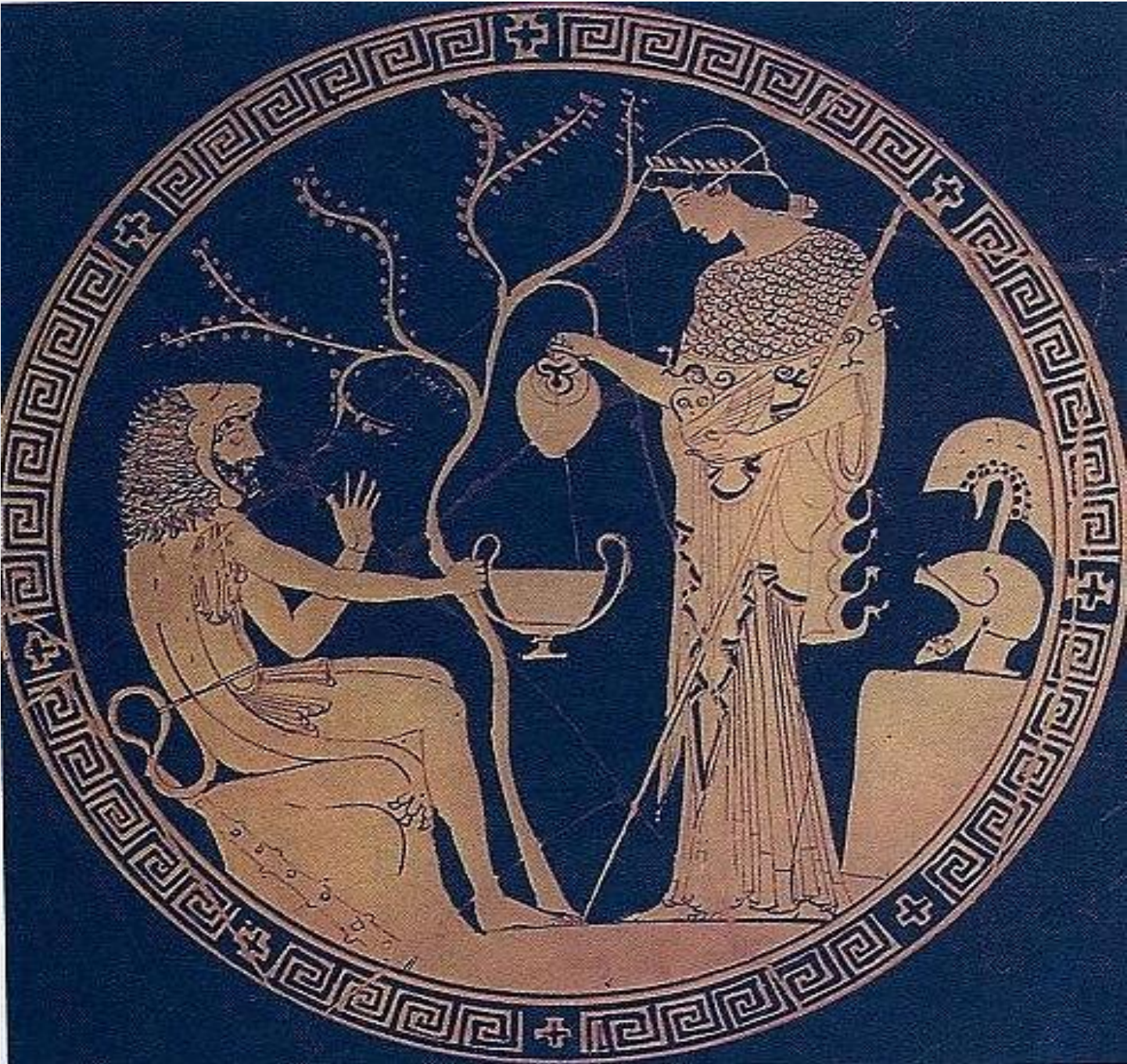
Ο Ηρακλής και ο Κέρβερους του Άδη

Τα χρυσά μήλα των Εσπερίδων

Ο Άδμητος και η Άλκηστη

Ο Ηρακλής στον Όλυμπο

(διατιθέμενος χρόνος 7 ώρες)

Ο ΗΡΑΚΛΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Ηρακλής γεννήθηκε στη φαντασία των ανθρώπων σε μια πολύ παλιά εποχή. Την εποχή εκείνη οι άνθρωποι κυνηγούσαν τα άγρια ζώα, για να τραφούν με το κρέας τους και να ντυθούν με το δέρμα τους, και τρόμαζαν από τους κεραυνούς, τους σεισμούς και τις άγριες καταιγίδες. Χρειάζονταν λοιπόν τους **ήρωες**, για να τους βοηθούν στις δυσκολίες της ζωής τους.

Ο Ηρακλής είναι ο μεγαλύτερος ήρωας της ελληνικής μυθολογίας. Γιος του Δία και μιας θνητής βασιλοπούλας, της Αλκμήνης, ήταν ο δυνατότερος απ' όλους τους ανθρώπους. Εξολόθρευσε άγρια θηρία και τέρατα, έδωξε τυράννους και σκότωσε κακούς βασιλιάδες. Ήταν πάντα δίκαιος, καλόκαρδος και πρόθυμα βοηθούσε τους ανθρώπους. Ήταν ατρόμητος κι ανίκητος και τα **κατορθώματά** του έμειναν για πάντα αξέχαστα.

1. Η γέννηση του Ηρακλή

Κάποτε ο Αμφιτρύωνας και η γυναίκα του, η **Αλκμήνη**, κόρη του βασιλιά των Μυκηναίων, αναγκάστηκαν να φύγουν από την πατρίδα τους και να ζητήσουν καταφύγιο στη Θήβα. Εκεί η Αλκμήνη γέννησε δυο παιδιά. Τον **Ηρακλή**, που ήταν **γιος του Δία**, και τον **Ιφικλή**.

Η **Ήρα** ζήλευε την Αλκμήνη και μισούσε πολύ τον Ηρακλή. Ο Δίας όμως έστειλε μια μέρα τον Ερμή να φέρει το μωρό στον Όλυμπο και το έβαλε να πιει λίγο γάλα από το στήθος της Ήρας, την ώρα που αυτή κοιμόταν, για να γίνει ανίκητο. Όταν η Ήρα ξύπνησε, κατάλαβε ποιο ήταν το μωρό και τραβήχτηκε απότομα. Χύθηκε τότε λίγο από το γάλα της στον ουρανό κι έγινε ο Γαλαξίας με τα χιλιάδες αστέρια του.

Όταν τα δυο παιδιά έγιναν περίπου οκτώ μηνών, η Ήρα έστειλε μια νύχτα δυο **φίδια** να τα πνίξουν. Μόλις τα φίδια πλησίασαν την κούνια τους, ο Δίας έστειλε φως που έλουσε το δωμάτιο και τα παιδιά ξύπνησαν. Ο Ιφικλής τρομαγμένος έβαλε τα κλάματα. Ο Ηρακλής όμως, χωρίς κανένα φόβο, άρπαξε τα φίδια απ' το λαιμό και τα έπνιξε. Όλοι τότε κατάλαβαν ότι ο Ηρακλής είχε θεϊκή καταγωγή.

Όταν μεγάλωσε ο Ηρακλής, παντρεύτηκε την κόρη του βασιλιά της Θήβας, τη Μεγάρη κι έγινε ο ίδιος βασιλιάς. Κυβέρνησε μερικά χρόνια τη Θήβα και ζούσε ευτυχισμένος.

1. Η δημιουργία του Γαλαξία.

Έτσι απέδωσε το μύθο ένας ζωγράφος της νεότερης εποχής.

Κάποια μέρα όμως η Ήρα, που πάντα τον μισούσε, τον τρέλανε κι ο Ηρακλής έκανε κακό στα παιδιά και στη γυναίκα του, νομίζοντας πως είναι εχθροί του. Συνήλθε όμως και κατάλαβε το κακό που είχε κάνει. Πήγε τότε στο μαντείο των Δελφών, για να ρωτήσει τον Απόλλωνα τι έπρεπε να κάνει για να τον συγχωρέσουν οι θεοί.

Η **Πυθία**, η ιέρεια του Απόλλωνα, του είπε ότι έπρεπε να γυρίσει στις **Μυκήνες**, την πατρίδα της μητέρας του, και να υπηρετήσει πιστά δώδεκα χρόνια τον ξάδερφό του, τον **Ευρυσθέα**, που βασίλευε εκεί. Μετά θα γινόταν αθάνατος και θα ανέβαινε στον Όλυμπο.

2. Ο Ηρακλής πνίγει τα φιδιά. Τα πρόσωπα στην εικόνα είναι: η Αλκμήνη, η Αθηνά, ο Ηρακλής, ο Ιφικλής, η παραμάνα τους και ο Αμφιτρύωνας. Από αρχαίο ελληνικό αγγείο.

3. Ο Ηρακλής σε νεαρή ηλικία

4. Η εμφάνιση του Ηρακλή

Ήταν και από την εμφάνισή του φανερό πως ήταν γιος του Δία. Είχε ύψος τέσσερις πήχες και μάτια πανέξυπνα, σαν να πετούσαν φωτιές.

Απολλόδωρος, Βιβλιοθήκη Μυθολογική 2, 64, μτφ. Π. Βαλαβάνης (με μικρές αλλαγές)

5. Η προσωπικότητα του Ηρακλή

Και ο Ηρακλής, αφού ανατράφηκε και μορφώθηκε, και προπαντός με την επίμονη σωματική άθληση, έφτασε να γίνει ανώτερος απ' όλους τους άλλους στη σωματική ρώμη και φημισμένος για την ευγένεια της ψυχής.

Διόδωρος Σικελιώτης, Ιστορική Βιβλιοθήκη, 4, 10, 2, μτφ. Απ. Παπανδρέου

6. Ο Ηρακλής

7. Η Αρετή και η Κακία

Μια μέρα, όταν ο Ηρακλής ήταν ακόμη νέος, καθόταν σ' ένα ήσυχο σταυροδρόμι και σκεφτόταν ποιο δρόμο ν' ακολουθήσει στη ζωή του. Το δρόμο του αγώνα και της προσφοράς στους ανθρώπους ή το δρόμο της διασκέδασης και της απόλαυσης;

Τότε του φάνηκε ότι τον πλησίασαν δύο γυναίκες. Η μια ήταν ντυμένη απλά χωρίς κανένα στολίδι, ενώ η άλλη ήταν ντυμένη πολύ όμορφα κι είχε πολλά στολίδια. Αυτή μίλησε πρώτη στον Ηρακλή και του είπε:

-Ηρακλή, είσαι ο δυνατότερος άνθρωπος στη γη. Μπορείς ν' αρπάξεις ό,τι θέλεις, χωρίς ποτέ να εργαστείς. Αν με ακολουθήσεις, ο δρόμος της ζωής σου θα είναι πολύ εύκολος κι ευχάριστος. Θα απολαύσεις χωρίς κόπο πολλές χαρές και διασκεδάσεις.

-Ποια είσαι εσύ; τη ρώτησε ο Ηρακλής.

-Οι φίλοι μου με λένε Ευτυχία και οι εχθροί μου με λένε Κακία, του απάντησε.

Πλησίασε τότε και η άλλη γυναίκα.

-Ηρακλή, του είπε, με λένε Αρετή. Αν ακολουθήσεις το δικό μου δρόμο, η ζωή σου θα είναι γεμάτη κόπους και αγώνες αλλά και καλά έργα. Με τη δύναμη που σου έδωσαν οι θεοί θα ευεργετείς τους ανθρώπους κι εκείνοι θα σε αγαπούν και θα σε τιμούν.

Ο Ηρακλής αποφάσισε να χρησιμοποιήσει τη δύναμή του, για να βοηθήσει τους ανθρώπους. Γι' αυτό διάλεξε το δρόμο της Αρετής.

Ξενοφώντας, *Απομνημονεύματα*, 2, 1, 21 (διασκευή)

8. Ο Ηρακλής στο σταυροδρόμι της Αρετής και της Κακίας. Έργο ζωγραφικής της νεότερης εποχής.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Με ποιους τρόπους ο Δίας εκδηλώνει την αγάπη του για το μικρό του γιο, τον Ηρακλή;
2. Ποια εξήγηση έδωσαν οι αρχαίοι στη δημιουργία του Γαλαξία; Παρατηρώ πώς παριστάνει το σχετικό μύθο ένας καλλιτέχνης της νεότερης εποχής (εικόνα 1).
3. Ποιο κατόρθωμα έκανε ο Ηρακλής, όταν ήταν ακόμα μωρό; Τι να περιμένουμε απ' αυτόν όταν μεγαλώσει;

Διδακτικοί Στόχοι

Οι μαθητές επιδιώκεται:

- ✓ Να γνωρίσουν τους μύθους που αναφέρονται στη ζωή και στα σημαντικότερα κατορθώματά του Ηρακλή.
- ✓ Να κατανοήσουν σχετικές με την ενότητα έννοιες, όπως: άθλος, ήρωας κ. ά.
- ✓ Να αναγνωρίσουν την παλικάριά την καλοσύνη, το ήθος και την ανωτερότητα του Ηρακλή.
- ✓ Να εκτιμήσουν το γεγονός ότι, ενώ έχουν περάσει τόσοι αιώνες από τότε που δημιουργήθηκε ο μύθος του Ηρακλή, όλοι οι άνθρωποι εξακολουθούν να αναφέρουν το όνομά του και τις πράξεις του.
- ✓ Να αισθανθούν ευχαρίστηση από την ομορφιά των μύθων και να αντιληφθούν τον συμβολισμό τους.

Ενδεικτικές Δραστηριότητες

Οι μαθητές:

- Διηγούνται τους μύθους.
- Εντοπίζουν στο χάρτη την περιοχή στην οποία αναφέρεται κάθε μύθος.
- Συζητούν με βάση το περιεχόμενο και τη βοήθεια σχετικού υλικού (π. χ. για τα ζώα που ζούσαν τα παλιά χρόνια στην Ελλάδα: λιοντάρια, ελέφαντες κ.ά.).
- Παρατηρούν αναπαραστάσεις μύθων σε εικόνες από την αρχαία ελληνική τέχνη: αγγεία, αγάλματα, τις περιγράφουν και κάνουν τις δικές τους εικαστικές αναπαραστάσεις (Εικαστικά).
- Συσχετίζουν έννοιες, γεγονότα, καταστάσεις, δημιουργήματα κτλ. με παρεμφερείς έννοιες και γεγονότα άλλων διδακτικών αντικειμένων, άλλων εποχών και άλλων λαών με τη σημερινή πραγματικότητα.
- Συνθέτουν μικρά κείμενα με δοσμένο λεξιλόγιο, σχετικό με τους μύθους που διδάσκονται (Γλώσσα).
- Συζητούν για στερεότυπες εκφράσεις που συνδέονται με τους μύθους, όπως: φυλάει σαν Κέρβερος, καθάρισε την κόπρο την Αυγεία, πέρασε τις Συμπληγάδες, η κλίνη του Προκρούστη, Αμαζόνες, Λαβύρινθος, ο μίτος της Αριάδνης κ. ά. (Γλώσσα).

Και μια πληροφορία...

Ο Ηρακλής είναι η μορφή που κυριαρχεί στην ελληνική μυθολογία περισσότερο από κάθε άλλο ήρωα του αρχαίου κόσμου. Στο πρόσωπο του Ηρακλή συγκεντρώθηκαν όλα τα χαρακτηριστικά και τα προσόντα με τα οποία η μυθοπλαστική φαντασία του λαού πάσχιζε να ολοκληρώσει μια δική του ταυτότητα. Τα κατορθώματά του αποτέλεσαν πηγή έμπνευσης για πολλές μορφές τέχνης. Πιο συγκεκριμένα στη Γλυπτική, ένας σημαντικός αριθμός αγαλμάτων έχουν ως βασική θεματολογία τους τη μορφή του Ηρακλή. Οι καλλιτέχνες αρέσκονταν να εκφράζουν στις εικαστικές τους παραστάσεις τη σκληρή μοίρα που επιβάρυνε τον ήρωα κατά τη διάρκεια όλης της σταδιοδρομίας του.

- ✓ **Ο Ηρακλής του Λύσιππου**, βρίσκεται σε στάση αναπαύσεως με κεκλιμένη την κεφαλή, συλλογιζόμενος τους νέους αγώνες στους οποίους θα εμπλακεί και δε φαίνεται να απολαμβάνει τη νίκη που έχει πετύχει.

Ο Ηρακλής των Φαρνέζε,
ρωμαϊκό αντίγραφο
του αυθεντικού του
Λύσιππου,
περ. 4ος. αι. π.Χ., Εθνικό
Αρχαιολογικό
Μουσείο της Νάπολι